

SİVİL KİTLE ÖRGÜTLERİNDE VE DİNİ KURULUŞLARDA TÜRKÇE'NİN YERİ VE ÖNEMİ

Ali Kılıçarslan

02.05.2012

Almanya'da yarım asırlık göç(menlik) sürecinde kurulan Türk sivil kitle örgütlerinin öncelikli gayelerinin arasında; **“kültürel kimliğimizi korumak ve gelecek nesillere aktarabilmek için Türk kültürünü yaşatmak”** yer alır. Dini kuruluşların gayesi; **“hayatın bütün alanlarında Müslümanların dini ihtiyaçlarını karşılamak, İslam dinini tanıtmak, yeni yetişen nesillere öğretmek ve dini kimliğin oluşmasına ve korunmasına katkıda bulunmak”**tır. Kısaca kitle kuruluşlarının ortak hedefi; **“kültürel ve dini varlığı korumak ve özellikle gelecek nesillere aktarmak”** olarak tanımlanabilir.

ANA SORU(N): TÜRKÇE'NİN GELECEĞİ

Hiç şüphesiz, kültürel ve dini varlığın korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında en önemli vasıta ana dilidir. Alman filozof Martin Heidegger'in de vurguladığı gibi **“dil, varlığın evidir”** (Die Sprache ist das Haus des Seins). (1) Bu anlamda, Almanya'da **“köken dili”** veya **“ilk öğrenilen dil”** olarak adlandırılan ana dili, Almanya Türkleri'nin çoğunluğu için (henüz) Türkçe'dir.

Ancak görünen odur ki, üçüncü nesil, ana dili Türkçe olduğu halde, kendini Türkçe ifade etmede sıkıntı yaşıyor. Hal böyle olunca kültürel ve dini değerlerimizi gelecek nesillere nasıl ve hangi dilde aktaracağımız sorunuyla karşılaşıyoruz. Buna bağlı olarak Türkçe'yi aile, cemiyet ve toplumsal hayatımızda nasıl yaşatarak gelecek nesillerin de Türkçe konuşabilmelerini sağlayabileceğimiz sorusu hepimizi meşgul ediyor.

Konuyu Almanya'da örgütlenmiş sivil kitle kuruluşları bağlamında değerlendirdiğimizde Türkçe'nin, kitle kuruluşlarının varoluş nedenlerinden biri olduğunu görüyoruz. Türkçe konuşanların sayısı azaldıkça, kitle kuruluşlarının varlık sebebi de değişebilir; hatta bu durum, toplumun farklı kültürlerden beslenen dinamizmini yitirmesine de yol açabilir. Bu bakımdan, azınlık olarak bulunduğumuz ülkelerde hem kitle kuruluşlarımızın varlığı, hem de kültürel ve dini hayatımızın sürekliliği, ana dilimiz Türkçe'nin eğitim ve öğretimine bağlıdır. Eğer gelecek nesiller, Türkçe öğrenmeyi başaramazlarsa, neler olabileceğini hepimiz biliyoruz: Tarihi köklerimizle, kök(en) kültürümüzle ve anavatanımız Türkiye ile bağları kesilecek; soydaşlarımızla Türkçe anlaşamayacakları için **dildaşlık duygusu** da kalmayacaktır.

Ashında günümüzde, bu öngörünün ne kadar yakın bir gelecekte karşımıza çıkabileceğinin örnekleriyle karşılaşıyoruz. Üçüncü nesil çocuklar, sadece günlük hayatlarında değil, kitle kuruluşlarında bile, özellikle kendi aralarında Almanca aksanıyla **“Türkmanca”** olarak adlandırılan Almanca ve Türkçe karışımı bir dil konuşuyorlar. Diğer Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk kökenli çocuklarla biraraya geldiklerinde, ortak ana dilleri Türkçe yardımıyla iletişim kurmada zorlanıyorlar. Her çocuk, yaşadığı ülkenin diliyle karışık bir Türkçe konuşuyor veya hiç konuşmıyor. Türk dünyasında yaşanan aynı köken dilinde anlaşamama sıkıntısını günümüzde, Avrupa ülkelerindeki nesillerimiz şimdiden yaşamaya başladılar. Üç nesil sonra geldiğimiz noktaya bir bakalım: Annenin ana dili Türkçe, babanın anadili Türkçe ve çocuğun kendini en iyi ifade edebildiği dil, ana dili Türkçe değil, kısmen yaşadığı ülkenin dilidir. Bir çocuk için kendini ifade edemediği, duygu ve düşüncelerini dile getiremediği bir dil, ne anlam ifade edebilir; konuşmadığı ve anlamakta güçlük çektiği bir dile ve o dili konuşan topluluğa nasıl ve ne kadar bir aidiyet duygusu besleyebilir?

KİTLE KURULUŞLARININ KATKILARI

Kitle kuruluşlarının yapısı ve kullandıkları dil, Türkçe'nin yaşaması ve gelişmesinde sunacakları katkı açısından büyük önem taşımaktadır. Kitle kuruluşları, temsil ettikleri kitlenin kimliğinin Türkçe'nin korunması ile doğru orantılı olarak sağlanabileceğinin bilincindedirler. Türkçe verilen bütün hizmetleri sayesinde Türkçe'nin yaşama mücadelesine önemli katkı sağlamaktadırlar. Sohbet ve vaazlar, dini ve genel kültür eğitimi, kitaplık ve kitap fuarları, folklor ve saz kursları, seminer ve paneller, Türkiye eğitim ve kültür gezileri, bilgi yarışmaları, çocuklara ve gençlere yönelik eğitim hizmetleri, aşıklar ve ozanlarla kültür etkinlikleri ve hayata dair her alanda düzenlenen bilgilendirme toplantıları yoluyla Türkçe'nin yaşamasına en fazla katkı sağlanan mekanlar, cami ve derneklerdir.

Ayrıca, okullarda Türkçe dersinin verilmesi ve özellikle bakımevi ve danışma merkezleri gibi yerlerde kültürel hassasiyeti dikkate alan ana dilde hizmet uygulamasının kurumsallaşmasına destek vermektedirler.

BUGÜNKÜ DURUMUMUZ

Yarım asırlık göç(menlik) sürecinde yaşanan gelişmelerin ışığında şunu söyleyebiliriz: Almanya artık çok kültürlü, çok dilli ve çok dinli bir ülkeye dönüşmüştür. İşte, bu süreçte şekillenen yeni toplumun en önemli karakteristik özelliklerinden biri de iki veya çok dilliliktir. Günümüz Almanya'sında artık iki dilli bir Türk Toplumunun varlığı söz konusudur.

Bu sosyal olgu, başta kitle kuruluşları olmak üzere hepimizin iki boyutlu bir sorumlulukla karşı karşıya olduğumuzu gösterir:

Bir: Hem bireysel ve toplumsal hayatımızda başarılı olabilmek hem de içinde yaşadığımız topluma sadece sporda, müzikte veya ekonomide değil, ayrıca fikirde, sanatta, edebiyatta ve diğer alanlarda da artı değer sunarak yeni açılımlar kazandırabilmek için yeni yurt edindiğimiz ülkenin dilini en iyi şekilde öğrenmek,

İki: Tarihi, kültürel ve dini hafızamızın şifresi ana dilimiz Türkçe'nin yaşatılması için gerekli bütün önlemleri almak...

İKİ DİLLİLİK SÜRECİ

Bu açıdan bu ülkedeki bireysel ve toplumsal hayatımızı iki dillilik gerçekliğine göre inşa etmek zorundayız. Bu konuda en önemli görev kitle kuruluşlarına düşüyor. Özellikle dışa dönük hizmetlerini sadece Türkçe değil, aynı zamanda yaşadığımız ülkenin dilinde de sunmaları kaçınılmazdır. İki dilde hizmetin, hem iki dilin de iyi öğrenilerek iki dilliliğin gelişmesine, hem de toplumsallaşmaya önemli katkılar sağladığını tecrübelerimizden biliyoruz. Özellikle kamuoyuna yönelik etkinlikler, tanıtım çalışmaları, kültürler ve dinlerarası ilişkiler ve kurumsal açılım(lar) bunu gerektiriyor. Türk ve Alman veya müslüman ve müslüman olmayanlar olarak iki kamuoyunun varlığı, bir başka deyişle içinde yaşadığımız çok kültürlü toplum iki dilliliği zorunlu kılıyor. Bu toplumsal gerçeklik dini, kültürel, mesleki, sportif ve benzeri bütün Türk kitle kuruluşları için geçerlidir.

İki dillilik sürecini Almanya merkezli değerlendirdiğimizde şu gerçekleri dikkate almak zorunda olduğumuzu anlarız:

- Sivil kitle örgütlerinde ve dini kuruluşlarda yani camilerimizde sadece Türkçe konuşanlara değil, farklı dil ve kültürlere mensup insanlara da hizmet veriliyor.
- Farklılıklardan oluşan bir toplumda ortak paydalarda birleşerek ortak hareket etmek barış ve huzur içinde birlikte yaşamının şartıdır.
- Bu ülkedeki ortak iletişim dilimiz Almanca'dır.
- Diğer ülkelerden gelen Müslümanların özellikle dini hayattan dışlanması ve vebalini kimse üstlenemez. Bunun için okullarda İslam din dersinin, hatta camilerde vaazın

Türkçe'nin yanısıra Almanca da verilmesi veya hutbenin Almanca da okunması, bir tercih değil, zaruri bir ihtiyaçtır.

- Bu süreç, artık iki dilli hayatımızın bir gereği olarak algılanmalıdır.

İki dillilik sürecinde kitle kuruluşlarının, fakat özellikle dini kuruluşların geleceğimiz açısından hayati derecede önem taşıyan bir görevi daha olduğunu hatırlatalım: Dini hayatımızın Almanca terminolojisini oluştururken yabancı ve uyduruk kavramlar yerine özgün ve düzgün kavramlar kullanmaktır. Gelecek nesillere en az bin yıllık tecrübeyle edindiğimiz din anlayışımızı da ancak binlerce yıllık bilgi birikimimizle, kendi ürettiğimiz, anlamlandırdığımız ve tanımladığımız kavramlarla, daha doğrusu din dilimizle anlatabilir ve aktarabiliriz. Prof. Dr. Hayrettin Karaman'ın ifadesiyle her iki anlamda da **“din dilde yaşar.”** (2)

KİTLE UKURULUŞLARI OLARAK NELER YAPABİLİRİZ?

Öyleyse, hem bireysel hem de kitle kuruluşları olarak neler yapabiliriz? Almanya'daki Türkçe eğitimi ve öğretimi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumuzu söyleyemeyiz. Çünkü, hangi okullarda, hangi şartlarda Türkçe dersi verildiği, diğer kurum ve kuruluşlarda, cami ve derneklerde ne kadar Türkçe eğitimi ve öğretimi yapıldığı hakkında ayrıntılı bilgilere sahip değiliz.

Eğer ana dilimiz Türkçe'nin unutulmasını istemiyorsak, Türkçe'nin geleceği ortak derdimiz olmalı; bunun için söylemden artık eyleme geçmeli ve özellikle geleceğe yönelik önlemler almalıyız:

- Türkçe öğrenmek ve öğretmek isteyen herkesin yararlanabileceği bir **“internet sitesi”** hazırlamalı, **“Almanya Türkçe Haritası”** çıkarmalı ve **“Türkçe Bilgi Bankası”** oluşturarak **“Türkçe İletişim Ağı”** kurmalıyız.

- Özellikle kitle kuruluşları olarak Türkçe'nin yasal zeminde de kurumsallaşmasını sağlamak gayesiyle başlatılan girişimleri yaygınlaştırarak desteklemeliyiz.

- Bütün dernek ve camileri iki dilli eğitim yuvasına dönüştürmeli ve mutlaka standart Türkçe dersi vermeliyiz. Ayrıca, Türkçe'yi sevdirek ortak Türkçe bilinci oluşturmak ve yaygınlaştırmak için **“Türkçe Sevdalıları”** veya **“Türkçe Gönüllüleri”** adı altında girişimler hayata geçirmeli ve yürütülen etkinliklere toplumun bütün kesimlerinin katılımını sağlamalıyız.

- Özellikle gençler tarafından konuşulan karışık dile (Türkmanca) yönelik **“Türkçe'sini de söyle”** gibi kampanyalarla hem Türkçe'nin doğru konuşulup doğru yazılmasına hem de yeni nesillerin **“Türkçe Dağarcığı”**nın zenginleşmesine yardımcı olmalıyız.

- Yeni yetişen nesillere Türkçe'nin sevdirelerek öğretilmesi için acilen ihtiyaç duyulan bütün pratik bilgileri derleyip **“Türkçe'yi çocuğuma sevdirek nasıl öğretebilirim?”** adı altında hizmete sunmalıyız. Bu çalışma, ana dili konusunda duyarlı her anne ve babanın başvurabileceği ve ağırlıklı olarak pratik, yani çözüm odaklı bilgilerin yer aldığı bir özelliğe sahip olmalıdır. (3)

KISACA

Türkçe, sadece büyük bir geçmişi olan değil, aynı zamanda büyük bir geleceği de olan bir medeniyet dilidir; artık sadece bir coğrafyada değil, dünyanın dört bir yanında konuşulmaktadır. Bu açıdan, eğitim ve öğretimi sadece Türkçe konuşanlar için değil, medeniyetler ittifakı, dolayısıyla bütün insanlık için büyük bir kazanım olacaktır. Çünkü Türkçe, başka dillerde olmayan özelliklere ve inceliklere sahiptir. Türkçe, her şeyden önce bir hoşgörü, aşk ve gönül dilidir. Bu güzellikten insanlığı mahrum bırakmaya hakkımız yoktur.

Türkçe'yi gönüllerden gönüllere ulaştıralım; insanlığı barıştıralım ve hoşgörüde birleştirelim!

Kaynakça:

1- Sprechen heißt ent-sprechen: Sprachpragmatik beim frühen und späten Heidegger, Christoph von Wolzogen

<http://archiv.sicetnon.org/artikel/historie/sprechen.htm>

2- Din dilde yaşar, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, 23 Ocak 2005

<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/laikduzen/4/0133.htm>

3- Anadilim, Türkçem, Geleceğim, Ali Kılıçarslan, 11 Ocak 2012

<http://www.hurriyet.de/haberler/yazarlar/1101177/anadilim-turkcem-geleceğim>